

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การแสวงหาและการใช้สารนิเทศของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. วัตถุประสงค์และวิธีการแสวงหาสารนิเทศ ของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. แหล่งสารนิเทศที่ใช้และความพึงพอใจต่อแหล่งสารนิเทศ
3. รูปแบบ สาขาวิชา และความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้
4. ผลของการใช้สารนิเทศต่อการสอน การผลิตผลงานทางวิชาการและการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ

สมมติฐานของการวิจัย มีดังนี้

1. อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ ใช้เครื่องมือช่วยค้นแสวงหาสารนิเทศจากสำนักหอสมุดกลางภายในมหาวิทยาลัย
2. อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ ใช้สารนิเทศที่เป็นภาพและหนังสือภาพมากกว่ารูปแบบอื่น
3. อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ แสวงหาสารนิเทศเพื่อผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบมากกว่าด้านอื่น

สรุปและอภิปรายผล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการแจกแบบสอบถามแก่อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบในมหาวิทยาลัยของรัฐ จาก 9 คณะ ในมหาวิทยาลัย 6 แห่ง จำนวน 387 ชุด ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 269 ชุด คิดเป็นร้อยละ 69.5 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรครบทุกคน (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคืออาจารย์มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่ (ร้อยละ 82.1) อาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร (ร้อยละ 81.9) อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง (ร้อยละ 63.4) อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ร้อยละ 57.7) และอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ร้อยละ 55.6) เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับมาจำแนกตามแขนงวิชา พบว่า อาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์ตอบแบบสอบถามจำนวน 71 ชุด (ร้อยละ 26.4) อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ตอบแบบสอบถามจำนวน 101 ชุด (ร้อยละ 37.5) และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมตอบแบบสอบถามจำนวน 91 ชุด (ร้อยละ 36.1)

2. วัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารสนเทศ

ผลการศึกษาวัดดูประสคิในการแสวงหาสารสนเทศ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด คือ 243 คน (ร้อยละ 90.3) แสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอนและการติดตามความรู้ใหม่ อาจารย์จำนวนรองลงมา คือ 168 คน (ร้อยละ 62.5) แสวงหาสารสนเทศเพื่อผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ อาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคือ 148 คน (ร้อยละ 55.0) แสวงหาสารสนเทศเพื่อการผลิตผลงานทางวิชาการ

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุด คือ 63 คน (ร้อยละ 87.3) แสวงหาสารสนเทศเพื่อการติดตามความรู้ใหม่ ในขณะที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์จำนวนมากที่สุด คือ 63 คน (ร้อยละ 80.3) แสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอนและการติดตามความรู้ใหม่ ส่วนอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมจำนวนมากที่สุด คือ 91 คน (ร้อยละ 93.8) แสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุดของทุกแขนงวิชา มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอนและการติดตามความรู้ใหม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลำพิ่ง พ่วงบางโพ (2537) และระเบียบ สุภวี (2538) ที่พบว่าอาจารย์มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อการสอนมากที่สุด ผลจากการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาจารย์มหาวิทยาลัยมีภารกิจที่สำคัญคือการสอน ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาค้นคว้าและติดตามความเคลื่อนไหวของสังคครอบด้านและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถอย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นอาจารย์จึงให้ความสำคัญต่อการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการสอนและการติดตามความรู้ใหม่มากกว่าการแสวงหาสารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์อื่น นอกจากนี้ในการตอบแบบสอบถาม อาจารย์บางคนระบุว่าไม่เคยผลิตผลงานทางวิชาการและอาจารย์บางคนระบุว่าไม่เคยผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ

ดังนั้นจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบแสงหาสารนิเทศ เพื่อผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบมากกว่าด้านอื่น ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

3. วิธีแสวงหาสารนิเทศ

จากการศึกษาวิธีแสวงหาสารนิเทศ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด คือ 208 คน (ร้อยละ 77.3) ใช้หนังสือเอกสารส่วนตัว อาจารย์จำนวนรองลงมา คือ 167 คน (ร้อยละ 62.1) ชมการสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ และอาจารย์จำนวนน้อยที่สุดคือ 71 คน (ร้อยละ 26.4) ใช้บริการห้องสมุดสถาบันการศึกษาอื่น

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดของทั้ง 3 แขนงวิชา ได้แก่ อาจารย์แขนงจิตรศิลป์ จำนวน 56 คน (ร้อยละ 78.9) อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ จำนวน 82 คน (ร้อยละ 81.2) และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม จำนวน 70 คน (ร้อยละ 72.2) ใช้หนังสือเอกสารส่วนตัว

เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุด ใช้หนังสือเอกสารส่วนตัวเพื่อวัตถุประสงค์ทุกด้าน ได้แก่ การสอน การติดตามความรู้ใหม่ การผลิตผลงานทางวิชาการ การผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ การพักผ่อนและความบันเทิง และวัตถุประสงค์อื่น

ผลจากการวิเคราะห์กล่าวได้โดยสรุปว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ จำนวนมากที่สุดของทุกแขนงวิชา แสวงหาสารนิเทศเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยวิธีใช้หนังสือเอกสารส่วนตัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของลำพอง พ่วงบางโพ (2537) ที่พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดแสวงหาสารนิเทศโดยใช้ทรัพยากรส่วนตัว ผลจากการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการแสวงหาสารนิเทศโดยวิธีใช้หนังสือเอกสารส่วนตัว เป็นวิธีแสวงหาสารนิเทศที่สะดวก รวดเร็ว และอยู่ใกล้ตัวอาจารย์มากที่สุด สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ในทุกเวลาโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปใช้บริการในแหล่งบริการสารนิเทศประเภทต่าง ๆ และห้องสมุดอาจไม่มีหนังสือที่อาจารย์ต้องการใช้ให้บริการอาจารย์จึงจำเป็นต้องซื้อหนังสือมาใช้เอง

ดังนั้นสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือช่วยค้นแสวงหาสารนิเทศจากสำนักหอสมุดกลางภายในมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. แหล่งที่ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศ

จากการศึกษาแหล่งที่ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด คือ 207 คน (ร้อยละ 77.0) แสวงหาสารนิเทศจากร้านขายหนังสือ อาจารย์จำนวนรองลงมา คือ 203 คน (ร้อยละ 75.5) ใช้ประสบการณ์ของตนเอง เมื่อศึกษาโดยจำแนกตามแขนงวิชา และวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ สรุปได้ดังนี้

จากการจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุด คือ 57 คน (ร้อยละ 80.3) แสวงหาสารนิเทศจากการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์จำนวนมากที่สุด คือ 87 คน (ร้อยละ 86.1) แสวงหาสารนิเทศจากร้านขายหนังสือ ในขณะที่อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมจำนวนมากที่สุด คือ 75 คน (ร้อยละ 77.3) ใช้ประสบการณ์ของตนเอง

เมื่อพิจารณาแหล่งสารนิเทศที่อาจารย์จำนวนมากที่สุดของทั้ง 3 แขนงวิชา ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่ามีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะวิชาของศิลปะทั้ง 3 แขนง มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ วิจิตรศิลป์ซึ่งเป็นผลงานศิลปะที่สร้างขึ้นถึงขั้นงามบริสุทธิ แสดงอารมณ์สะท้อนใจที่ผู้ชมรับรู้ได้ เป็นการสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม จินตนาการและการแสดงออกของศิลปินที่ต้องใช้สื่อต่าง ๆ มากมาย เช่น ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี นำมาเป็นแรงบันดาลใจ และนำเสนอแก่ผู้ชม โดยมีการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบเป็นเวที แสดงถึงความเคลื่อนไหวของความคิดสร้างสรรค์ของศิลปิน (ศิลป์ พีระศรี, 2505 อ้างถึงในวิบูลย์ ถีสุวรรณ, 2537) อาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุดจึงให้ความสำคัญกับการแสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบมากกว่าแหล่งสารนิเทศประเภทอื่น ๆ เพราะการไปชมการแสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ นอกจากจะได้ทราบความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะ ผู้ชมนิทรรศการยังได้รับสูจิบัตรนิทรรศการศิลปะ ซึ่งบางครั้งเป็นเอกสารตีพิมพ์เพียงอย่างเดียวที่จะหาได้สำหรับศิลปินบางคน (Muchsam, 1978) ในขณะที่ศิลปะประยุกต์ซึ่งเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยนำหลักการด้านความงามของศิลปะมาช่วยผสมผสานให้ใช้งานได้จริง เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ซึ่งเป็นทั้งผู้สอนและนักออกแบบ นอกจากจะต้องมีความรู้ทางศิลปะแล้วยังต้องศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ จิตวิทยา ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุและกรรมวิธี

การผลิต ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และข้อมูลด้านการตลาด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถหาได้จาก หนังสือ วารสาร และเอกสารที่หน่วยงานต่าง ๆ ผลิตขึ้น (สวรส นิตินิธิ, 2536) ร้านขายหนังสือจึงนับเป็นแหล่งรวมสารนิเทศดังกล่าวที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์สามารถหาซื้อหนังสือ วารสาร และเอกสาร ได้โดยสะดวก ทั้งนี้เพื่อสร้างแหล่งทรัพยากรสารนิเทศส่วนตัว สำหรับแขนงวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นศิลปะของการก่อสร้างอาคารสำหรับการใช้สอยนั้น ปัจจุบันลักษณะหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับตามเกณฑ์ของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ของกระทรวงมหาดไทย และกลุ่มวิชาที่เน้นหนักความถนัดเฉพาะเรื่อง อาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทั้งวิชา พื้นฐานการออกแบบและความชำนาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้อาจารย์ยังผลิตผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมและการผลิตงานวิจัยตามความถนัดและความชำนาญเฉพาะ เรื่องที่สนใจ (อรศิริ ปาณิน, 2537) ดังนั้น อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมจำนวนมากที่สุด จึงใช้ ประสิทธิภาพของตนเองเป็นแหล่งสารนิเทศ เนื่องจากความถนัดและความชำนาญเป็นผลมาจากการ สะสมประสบการณ์

จากการศึกษาแหล่งสารนิเทศที่อาจารย์ใช้จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหา สารนิเทศ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุด แสวงหาสารนิเทศจากร้านขายหนังสือในทุกวัตถุประสงค์ ได้แก่การสอน การติดตามความรู้ใหม่ การผลิตผลงานทางวิชาการ การผลิตผลงานทางศิลปะและการ ออกแบบ การพักผ่อนและความบันเทิง และอื่น ๆ

ผลจากการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด ที่แสวงหาสารนิเทศเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทุกด้านแสวงหาสารนิเทศจากร้านขายหนังสือ ที่เป็นเช่น นี้ อาจเป็นเพราะอาจารย์ต้องการซื้อหนังสือเพื่อสร้างแหล่งทรัพยากรสารนิเทศส่วนตัว เนื่องจากเป็น แหล่งสารนิเทศใกล้ตัว ที่อาจารย์สามารถค้นหาข้อมูลได้โดยสะดวกกว่าแหล่งสารนิเทศประเภทอื่น ซึ่ง จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ใช้หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยในอันดับที่ 6 และห้องสมุดคณะที่สังกัดใน อันดับที่ 7 ซึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุดจะต้องผ่านขั้นตอนการขอ อนุมัติสั่งซื้อ และการเตรียมหนังสือก่อนออกบริการ ซึ่งใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังเสียเวลาในการเดินทางไปใช้บริการในห้องสมุด

ดังนั้นสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือ ช่วยค้นหาสารนิเทศจากสำนักหอสมุดกลาง ภายในมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าไม่เป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. ความพึงพอใจต่อแหล่งสารนิเทศและเหตุผลที่พึงพอใจ

จากการศึกษา พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด คือ 67 คน (ร้อยละ 25.1) พึงพอใจหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย อาจารย์จำนวนรองลงมา คือ 48 คน (ร้อยละ 18.0) พึงพอใจห้องสมุดคณะที่สังกัด

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุด คือ 18 คน (ร้อยละ 25.4) พึงพอใจหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ในขณะที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์จำนวนมากที่สุด คือ 28 คน (ร้อยละ 28.0) พึงพอใจร้านขายหนังสือ ส่วนอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมจำนวนมากที่สุด คือ 29 คน (ร้อยละ 30.2) พึงพอใจห้องสมุดคณะที่สังกัด

เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่า อาจารย์จำนวนมากที่สุดที่แสวงหาสารนิเทศเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทุกด้านพึงพอใจหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย

ผลจากการวิจัยมีข้อที่น่าสนใจคือ จากการสอบถามถึงแหล่งที่อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุดใช้แสวงหาสารนิเทศ พบว่าเป็นร้านขายหนังสือ แต่แหล่งสารนิเทศที่อาจารย์พึงพอใจมากที่สุด คือ หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการสอบถามโดยให้อาจารย์ระบุถึงเหตุผลที่พึงพอใจในแหล่งสารนิเทศ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุด คือ 208 คน (ร้อยละ 77.9) ให้เหตุผลว่าเป็นแหล่งที่ใกล้ตัวใช้ได้สะดวก ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างร้านขายหนังสือและสำนักหอสมุดกลาง จะเห็นได้ว่าหอสมุดกลางเป็นแหล่งที่ใกล้ตัวมากกว่า นอกจากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วอาจเป็นเพราะหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมีสารนิเทศที่ตรงสาขา เนื่องจากมีนโยบายการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย โดยบรรณารักษ์และอาจารย์บางคนจะเป็นผู้คัดเลือกหนังสือเอกสารที่ผลิตโดยบุคคล และหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ในขณะที่ร้านขายหนังสือจะมีสารนิเทศที่หลากหลายเหมาะสมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้ซื้อจะต้องใช้วิจารณญาณคัดเลือกหนังสือเอกสารให้ตรงกับความต้องการของตนเอง

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cobbleddick (1996) ที่พบว่าในแง่ของการใช้ห้องสมุดนั้น ถึงแม้ว่าศิลปินจะมีแหล่งสารนิเทศส่วนตัว แต่ยังคงใช้บริการของห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเฉพาะอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแหล่งสารนิเทศที่อาจารย์จำนวนมากที่สุดในแต่ละแขนงวิชา ฟังพอใจ พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคืออาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุดฟังพอใจสำนักหอสมุดกลาง ที่เป็นเช่นนั้นนอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่สำนักหอสมุดกลางเป็นแหล่งที่ใกล้ชิด และมีสารนิเทศที่ตรงสาขาแล้ว อาจเป็นเพราะอาจารย์ในแขนงวิจิตรศิลป์โดยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศิลปากร และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ซึ่งมีแค่หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ไม่มีห้องสมุดประจำคณะที่สังกัด อาจารย์จึงฟังพอใจในหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ในขณะที่อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมฟังพอใจห้องสมุดคณะที่สังกัด เพราะมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่จัดตั้งห้องสมุดคณะที่สังกัดซึ่งเป็นแหล่งที่ใกล้ชิดมากที่สุดและมีสารนิเทศที่ตรงสาขา สำหรับอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์เห็นว่าร้านขายหนังสือเป็นแหล่งสารนิเทศที่ฟังพอใจมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม อาจเป็นเพราะอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ จะต้องติดตามความรู้ใหม่ที่ทันสมัยที่สุด ทั้งในแง่ของทิศทาง การออกแบบทางศิลปะประยุกต์ วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการออกแบบ และความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ อาจารย์จึงต้องการซื้อหนังสือ เอกสารเป็นของตนเอง เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า

6. รูปแบบของสารนิเทศที่ใช้

ในการศึกษารูปแบบของสารนิเทศที่ใช้ ได้ศึกษาทั้งจำนวนอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบที่ใช้รูปแบบของสารนิเทศ และระดับการใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ ของอาจารย์ จำแนกตามแขนงวิชา และวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ ดังนี้

เมื่อศึกษาโดยภาพรวมถึงจำนวนอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบที่ใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบทุกคนใช้หนังสือตำรา อาจารย์จำนวนรองลงมาคือ 262 คน (ร้อยละ 97.4) ใช้หนังสือภาพ

สำหรับระดับการใช้รูปแบบของสารนิเทศ พบว่าสารนิเทศที่อาจารย์ใช้ในระบับมากที่สุดมี 7 รูปแบบ คือหนังสือตำรา หนังสือภาพ ของจริง เช่น ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ผลงานศิลปะและการออกแบบ สไลด์ ภาพ และหนังสืออ้างอิง

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์ทุกคนของทั้ง 3 แขนงวิชาใช้หนังสือตำรา อาจารย์จำนวนรองลงมาแขนงวิจิตรศิลป์คือ 70 คน (ร้อยละ 98.6) ใช้หนังสือภาพ ศูนย์บริการวิชาการ

ศิลปะและการออกแบบ และสไลด์ ในขณะที่อาจารย์จำนวนรองลงมาแขนงศิลปะประยุกต์ คือ 100 คน (ร้อยละ 99.1) ใช้หนังสือภาพแต่อาจารย์จำนวนรองลงมาแขนงสถาปัตยกรรม คือ 96 คน (ร้อยละ 99.0) ใช้หนังสืออ้างอิงและวารสารวิชาการ

จากการศึกษาระดับการใช้รูปแบบสารนิเทศ พบว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์ใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ ในระดับมาก 7 รูปแบบ ได้แก่ หนังสือภาพ หนังสือตำรา ของจริง เช่นธรรมชาติสภาพแวดล้อม ผลงานศิลปะและการออกแบบ สไลด์ สื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ และภาพ ส่วนอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ ในระดับมาก 7 รูปแบบ เช่นเดียวกับอาจารย์แขนงจิตรศิลป์ ยกเว้นสื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบไม่ได้ใช้ในระดับมาก แต่ใช้หนังสืออ้างอิงในระดับมากแทน ในขณะที่อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ ในระดับมาก 7 รูปแบบ เช่นเดียวกับอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ ยกเว้นผลงานศิลปะและการออกแบบในระดับมากแต่ใช้แบบแปลนในระดับมากแทน เป็นที่น่าสังเกตว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์ใช้สื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบในระดับมากแตกต่างจากอาจารย์แขนงอื่น อาจเป็นเพราะสื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบซึ่งจะจัดพิมพ์เฉพาะโอกาสที่มีการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะและการออกแบบนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะทั้งในแง่แนวคิดการสร้างสรรค์ สื่อที่ใช้แสดงออก และข้อมูลที่ทันสมัยอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่อาจารย์แขนงจิตรศิลป์มากกว่าอาจารย์แขนงอื่น ๆ

จากการทดสอบความแตกต่างของระดับการใช้รูปแบบของสารนิเทศ พบว่าระดับการใช้รูปแบบสารนิเทศของอาจารย์แต่ละแขนงวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ หนังสือภาพ หนังสือพิมพ์ สื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ สไลด์ แผ่นโฆษณา แผนที่ แบบแปลน ผลงานศิลปะและการออกแบบ และของจริง เช่นธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างแขนงวิชาเป็นรายคู่ พบว่า

อาจารย์แขนงจิตรศิลป์ใช้หนังสือภาพ สื่อบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ และสไลด์ มากกว่าอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์และแขนงสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังใช้แผ่นโฆษณา ผลงานศิลปะและการออกแบบ และของจริง เช่นธรรมชาติ สภาพแวดล้อมมากกว่าอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ ใช้หนังสือพิมพ์ สื่อบัณฑิตนิตยสารการศิลปะและการออกแบบ แผ่นโฆษณา ผลงานศิลปะและการออกแบบ และของจริง เช่นธรรมชาติ สภาพแวดล้อมมากกว่า อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม และใช้แบบแปลนมากกว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์

อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมใช้แผนที่และแบบแปลนมากกว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์และ อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์

เมื่อจำแนกรูปแบบของสารนิเทศที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้ หนังสือตำราในทุกวัตถุประสงค์ ได้แก่ การสอน การติดตามความรู้ใหม่ การผลิตผลงานทางวิชาการ การผลิตผลงานทางศิลปะทางศิลปะและการออกแบบ การพักผ่อนและความบันเทิง และอื่น ๆ

สำหรับระดับการใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหา สารนิเทศ พบว่าอาจารย์ใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ 7 รูปแบบ ในระดับมาก ได้แก่หนังสือตำรา หนังสือ ภาพ ของจริง เช่นธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ผลงานศิลปะและการออกแบบ สไลด์ ภาพ และหนังสือ อ้างอิง ในทุกวัตถุประสงค์ยกเว้นเพื่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบใช้สารนิเทศในระดับ มากเพียง 6 รูปแบบ คือ หนังสือตำรา หนังสือภาพ ของจริง เช่นธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และผลงาน ศิลปะและการออกแบบ สไลด์ และภาพ

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบทุกคนทั้ง 3 แขนง วิชา ใช้หนังสือตำราในทุกวัตถุประสงค์สอดคล้องกับผลการวิจัยของลำพิง พ่วงบางโพ (2537) และ ระเบียบ สุภวิรี (2538) ที่พบว่าอาจารย์ใช้หนังสือตำรามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือตำราให้ เนื้อหาในเรื่องที่ต้องการอย่างละเอียดครบถ้วน และให้สารนิเทศที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ มาโนช กงกะนันท์ (2538) ที่แนะนำว่าผู้ที่ศึกษาทางด้านการออกแบบ ควรศึกษาดำรง ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตำราการออกแบบโดยตรงและสาขาที่เกี่ยวข้อง สำหรับการให้สารสนเทศวัสดุเมื่อ พิจารณาโดยรวม พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุดใช้ภาพ เมื่อจำแนกตาม แขนงวิชาและวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่าอาจารย์จะใช้ภาพและสไลด์คล้ายคลึงกัน ในทุกแขนงวิชาและทุกวัตถุประสงค์ ยกเว้นอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมใช้แบบแปลน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบอาคารและ ภูมิสถาปัตยกรรม จำเป็นจะต้องศึกษาข้อมูลจากแบบแปลนมากกว่าสารสนเทศวัสดุรูปแบบอื่น

ดังนั้นจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ใช้สารนิเทศที่เป็นภาพและหนังสือภาพมากกว่ารูปแบบอื่น ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมุติฐานบางส่วน ดังนี้

เมื่อพิจารณารูปแบบของสารนิเทศที่อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ จำนวนมากที่สุด ใช้คือหนังสือตำรา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า อาจารย์ศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ใช้สารนิเทศที่เป็นภาพและหนังสือภาพ แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับการใช้สารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ พบว่า สารนิเทศที่ใช้ในระดับมากคือหนังสือตำรา หนังสือภาพ ของจริง เช่น ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ผลงานศิลปะและการออกแบบ หนังสืออ้างอิง สไลด์และภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานในแง่ที่ว่า อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบใช้สารนิเทศที่เป็นภาพและหนังสือภาพมากกว่ารูปแบบอื่น

7. สาขาวิชาของสารนิเทศที่ใช้

ในการศึกษาสาขาวิชาของสารนิเทศที่ใช้ ได้ศึกษาทั้งจำนวนของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ และระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ จำแนกตามแขนงวิชา และวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ ดังนี้

เมื่อศึกษาโดยภาพรวมของจำนวนอาจารย์ที่ใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบจำนวนมากที่สุด คือ 257 คน (ร้อยละ 95.5) ใช้สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ สำหรับการศึกษาระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ พบว่าอาจารย์จะใช้สาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ สาขาวิชาที่ใช้ในระดับน้อยคือ สาขาประติมากรรม สาขาภาพพิมพ์ และสาขาศิลปะประยุกต์

เมื่อศึกษาโดยจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์จำนวนมากที่สุด คือ 69 คนเท่านั้น (ร้อยละ 97.2) ใช้สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์และสาขาจิตรกรรม ส่วนอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ ทุกคนใช้ สาขาศิลปะประยุกต์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมทุกคนใช้สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กล่าวได้ว่าอาจารย์ในแขนงวิชาใดก็จะใช้สารนิเทศในสาขาวิชานั้นมากที่สุด

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการทางด้านศิลปะที่ศึกษาความต้องการสารนิเทศของนักศึกษาสาขาศิลปะและการออกแบบ กล่าวคือ Baird และ Houghton (1980) พบว่า นักศึกษาสาขาวิจิตรศิลป์ซึ่งศึกษาทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและผลงานของศิลปิน เทคนิคและแนวคิดในการผลิตผลงานศิลปะยุคสมัยของศิลปะ

รูปแบบทางศิลปะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะอยู่ในสาขาวิชาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์และสาขาวิชาจิตรกรรม ในขณะที่ Avann (1980) และ Bradfield, Cheetman และ Wood (1980) กล่าวว่า นักศึกษาสาขาออกแบบเลขศิลป์และการออกแบบ 3 มิติ ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการออกแบบ เทคนิคและกระบวนการในการออกแบบวัสดุและผลิตภัณฑ์ และตัวอย่างการออกแบบและผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Austen (1985) ซึ่งพบว่านักออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องการข้อมูลดังกล่าว เช่นกัน สำหรับนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมจะต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรม การออกแบบสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมโครงสร้างและวัสดุการก่อสร้าง (Bradfield, 1980)

จากการศึกษาระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์ไม่ใช้สาขาวิชาใดในระดับมากใช้สาขาวิชาของสารนิเทศในระดับปานกลาง 8 สาขาวิชา โดยสาขาวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สาขาศิลปะทั่วไป รวมถึงศิลปะการแสดง สำหรับอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมไม่ใช้สาขาวิชาใดในระดับมากใช้สาขาวิชาของสารนิเทศในระดับปานกลาง 4 สาขาวิชา โดยสาขาวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในขณะที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ใช้สาขาการถ่ายภาพในระดับมาก สาขาอื่น ๆ นอกนั้นใช้ในระดับปานกลาง 6 สาขาวิชา

ในการทดสอบความแตกต่างของระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ พบว่าระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศของอาจารย์แต่ละแขนงวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกสาขาวิชา จึงทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างแขนงวิชาเป็นรายคู่ พบว่า

อาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์ใช้สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ สาขาประติมากรรม สาขาจิตรกรรม สาขาภาพพิมพ์ มากกว่าอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังใช้สาขาการวาดเส้น การออกแบบ สาขาศิลปะประยุกต์ สาขาศิลปะทั่วไป รวมไปถึงศิลปะการแสดง สาขาการถ่ายภาพและสาขาศิลปะหัตถกรรมมากกว่าอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ใช้สาขาศิลปะประยุกต์มากกว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังใช้สาขาประติมากรรม สาขาการวาดเส้น การออกแบบ สาขาจิตรกรรม สาขาศิลปะทั่วไป รวมไปถึงศิลปะการแสดง สาขาการถ่ายภาพ และสาขาศิลปะหัตถกรรมมากกว่าอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม และใช้สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์มากกว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์

อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมใช้สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์มากกว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์ และอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์

เป็นที่น่าสังเกตว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์และอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ใช้สาขาวิชาต่าง ๆ ของสารนิเทศในสาขาที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรการเรียนการสอนของทั้ง 2 แขนงมีความคล้ายคลึงกันในบางวิชา เช่น การวาดเส้น จิตรกรรมเบื้องต้น ภาพพิมพ์เบื้องต้น เพียงแต่หลักสูตรแขนงจิตรศิลป์เน้นไปทางปฏิบัติการทางศิลปะบริสุทธิ์ขั้นสูง ในขณะที่หลักสูตรแขนงศิลปะประยุกต์เน้นการออกแบบเพื่อการใช้สอย ส่วนสาขาสถาปัตยกรรมจะมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แตกต่างไปเนื่องจากศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบอาคาร การก่อสร้างอาคาร จึงใช้สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มากกว่าอาจารย์แขนงอื่น

เมื่อจำแนกสาขาวิชาของสารนิเทศที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ได้แก่ การสอน การติดตามความรู้ใหม่ การผลิตผลงานทางวิชาการ การผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ การพักผ่อนและความบันเทิง และวัตถุประสงค์อื่น ๆ และเมื่อศึกษาระดับการใช้สาขาวิชาของสารนิเทศ พบว่าอาจารย์ที่แสวงหาสารนิเทศในทุกวัตถุประสงค์ใช้สารนิเทศสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยสาขาวิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สาขาการถ่ายภาพ

ผลจากการวิจัยที่พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ จำนวนมากที่สุดที่แสวงหาสารนิเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทุกด้าน ใช้สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรินทร์ ลิณา (2538) ที่พบว่านักศึกษาแขนงจิตรกรรม นักศึกษาแขนงสถาปัตยกรรม และนักศึกษาแขนงศิลปะประยุกต์ ใช้สิ่งพิมพ์สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์เป็นสาขาวิชาที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิลป์ พิระศรี (2536) ที่กล่าวว่าศิลปะแต่ละแขนงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากใช้วิชาจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมให้เข้ากันได้ดีจะเป็นประโยชน์แก่ศิลปะทั้ง 3 ด้านมาก และเมื่อศึกษาระดับการใช้สารนิเทศสาขาวิชาต่าง ๆ พบว่าอาจารย์ที่แสวงหาสารนิเทศเพื่อวัตถุประสงค์ทุกด้านใช้สาขาการถ่ายภาพในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะในการศึกษาสาขาศิลปะและการออกแบบให้ความสำคัญกับการศึกษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เนื่องจากก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ นักศึกษาศิลปะและผู้ปฏิบัติงานทางศิลปะ จึงควรศึกษาธรรมชาติให้มีระบบ โดยมีวิธีการประการหนึ่งที่สำคัญ คือถ่ายภาพและสะสมภาพ

ที่แสดงให้เห็นทัศนธาตุ (Visual Element) และต้นกำเนิดของทฤษฎีการออกแบบ(มาโนช กงกะนันท์, 2538)

8. ความทันสมัยของสารนิเทศ

ในการศึกษาความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ ได้ศึกษาทั้งจำนวนอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบที่ใช้และระดับความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ โดยจำแนกตามแขนงวิชาและวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ ดังนี้

เมื่อศึกษาโดยภาพรวมถึงจำนวนอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบที่ใช้สารนิเทศในช่วงอายุต่าง ๆ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดคือ 264 คน (ร้อยละ 98.1) ใช้สารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี อาจารย์จำนวนรองลงมาคือ 263 คน (ร้อยละ 97.8) ใช้สารนิเทศที่มีอายุ 3-6 ปี นอกจากนี้จากการศึกษาระดับความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ พบว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์และอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์ใช้สารนิเทศในระดับมาก 2 ช่วงอายุ คือ สารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี และสารนิเทศที่มีอายุ 1-3 ปี ในขณะที่อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมใช้สารนิเทศในระดับมาก 3 ช่วงอายุ คือสารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี สารนิเทศที่มีอายุ 1-3 ปี และสารนิเทศที่มีอายุ 3-6 ปี

จากการทดสอบความแตกต่าง ของระดับความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ พบว่าระดับความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ของอาจารย์แต่ละแขนงวิชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ สารนิเทศที่มีอายุ 6-9 ปี เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างแขนงวิชาเป็นรายคู่ พบว่าอาจารย์แขนงจิตรศิลป์ใช้สารนิเทศที่มีอายุ 6-9 ปี มากกว่าอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์

เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้สารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทุกด้าน สำหรับอาจารย์ที่แสวงหาสารนิเทศเพื่อการผลิตผลงานทางวิชาการจำนวนมากที่สุดจะใช้ทั้งสารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี และสารนิเทศที่มีอายุ 3-6 ปี สำหรับระดับความทันสมัยของสารนิเทศที่ใช้ พบว่าอาจารย์ที่ใช้สารนิเทศที่ผลิตภายใน 1 ปี และสารนิเทศที่มีอายุ 1-3 ปี ในระดับมาก เพื่อวัตถุประสงค์ทุกด้าน

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระเบียบ สุภวี (2538) ที่พบว่า อาจารย์จำนวนมากที่สุดใช้สารนิเทศปีใหม่ล่าสุดในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะอาจารย์จะต้องเป็นผู้ที่

ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมและพัฒนาการใหม่เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ก้าวหน้าทันเหตุการณ์ และนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแก่นักศึกษา

9. ผลของการใช้สารนิเทศต่อการสอน

จากการศึกษาผลของการใช้สารนิเทศต่อการสอน พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ เห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อกระบวนการสอนทุกขั้นตอนในระดับมาก ยกเว้นในขั้นตอนวิธีการประเมินผล โดยค่าเฉลี่ยที่มีระดับสูงสุด คือสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์ทุกคนเห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อกระบวนการสอนทุกขั้นตอนในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน ในขณะที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อการสอนทุกขั้นตอนในระดับมาก ยกเว้นในขั้นตอนวิธีประเมินผล สำหรับขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอาจารย์ทั้ง 2 แขนงมีความเห็นแตกต่างกัน คืออาจารย์ศิลปะประยุกต์เห็นว่าให้สารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในขณะที่อาจารย์แขนงสถาปัตยกรรมเห็นว่าให้สารนิเทศทำให้เตรียมการสอนได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตรการศึกษาโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

จากการทดสอบความแตกต่างของระดับผลของการใช้สารนิเทศต่อการสอนของอาจารย์จำแนกตามแขนงวิชา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การวางแผนจัดกิจกรรมการสอนให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอน การเลือกวิธีการประเมินผลและการส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยผลของการใช้สารนิเทศต่อการสอนเป็นรายคู่ พบว่า

อาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์เห็นว่าสารนิเทศช่วยวางแผนจัดกิจกรรมการสอนให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น สารนิเทศช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอน สารนิเทศช่วยให้เลือกวิธีการประเมินผลได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา และสารนิเทศส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติให้สูงขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเห็นของอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์เห็นว่าสารนิเทศช่วยวางแผนจัดกิจกรรมการสอนให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น และสารนิเทศส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเห็นของอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

10. ผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ

จากการศึกษาผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบส่วนใหญ่ในทุกแขนงวิชา เห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อการผลิตผลงานทางวิชาการทุกขั้นตอนในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการผลิตผลงานทางวิชาการ

นอกจากนี้อาจารย์แขนงจิตรศิลป์ยังระบุว่าสารนิเทศช่วยให้ค้นหาหัวข้อที่น่าสนใจสำหรับการวิจัย/การเขียนบทความ/การผลิตเอกสารวิชาการอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระดับสูงสุดเท่ากับค่าเฉลี่ยของสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการผลิตผลงานทางวิชาการ จากผลการวิจัยแสดงว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบให้ความสำคัญต่อสารนิเทศในระดับมาก โดยเฉพาะสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์

จากการทดสอบความแตกต่างของระดับผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ จำแนกตามแขนงวิชา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขั้นตอนการกำหนด โครงร่างสำหรับงานวิจัย บทความ และเอกสารวิชาการอื่น ๆ เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางวิชาการเป็นรายคู่ พบว่าอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์เห็นว่าสารนิเทศช่วยให้กำหนดโครงร่างสำหรับงานวิจัย บทความ และเอกสารวิชาการอื่น ๆ ได้อย่างครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเห็นของอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

11. ผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ

จากการศึกษาผลของการใช้สารนิเทศ ต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ พบว่าอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบเกือบทุกคนเห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อการผลิตผลงานในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ

เมื่อจำแนกตามแขนงวิชา พบว่าอาจารย์ของทั้ง 3 แขนงวิชา คือแขนงจิตศิลป์ แขนงศิลปะประยุกต์ และแขนงสถาปัตยกรรม เห็นว่าสารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อการผลิตผลงานในระดับมาก โดยอาจารย์แขนงจิตศิลป์และอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม ระบุว่าสารนิเทศช่วยให้ได้รับความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ในขณะที่อาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์เห็นว่าสารนิเทศช่วยให้ทราบถึงวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบมีค่าเฉลี่ย สูงสุด

จากการทดสอบความแตกต่างของระดับผลของการใช้สารนิเทศต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ จำแนกตามแขนงวิชา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สารนิเทศช่วยให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะและการออกแบบ และสารนิเทศช่วยให้ทราบถึงวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตผลงานทางศิลปะและการออกแบบ จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยผลของการใช้สารนิเทศเป็นรายคู่ พบว่าอาจารย์แขนงศิลปะประยุกต์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความดังกล่าวข้างต้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเห็นของอาจารย์แขนงสถาปัตยกรรม

ผลจากการศึกษากลับได้ว่า สารนิเทศที่นำมาใช้มีผลต่อการผลิตงานศิลปะและการออกแบบในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ มาโนช กงกะนันท์ (2538) ซึ่งกล่าวว่าในการสร้างงานศิลปะและการออกแบบนั้น ความบันเทิงใจมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างงานมาก ความบันเทิงใจเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ เกิดขึ้นจากความคิดหรือจินตนา และอีกทางหนึ่งคือสิ่งภายนอกตัวบุคคล เช่น ธรรมชาติ ผลงานศิลปะ หนังสือ เอกสาร ภาพ เป็นต้น เมื่อศิลปินและนักออกแบบมองดูธรรมชาติก็ได้อ่านหนังสือก็ได้อาจรู้สึกได้รับความบันเทิงใจขึ้นมาทันที ซึ่งก่อให้เกิดเป็นแนวความคิดเป็นผลงานศิลปะของคนนั้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงวิธีแสวงหาและการใช้ สารนิเทศของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นแนวทางสำหรับสถาบันบริการทางสารนิเทศ เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาศิลปะและการออกแบบ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น ในแง่การจัดการทรัพยากรสารนิเทศ การจัดกิจกรรมและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ ดังนี้

1. ด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

1.1 จัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นหนังสือตำราเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากอาจารย์สาขา ศิลปะ และการออกแบบทุกคนใช้หนังสือตำราในระดับมาก โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งด้าน วิจิตรศิลป์ ศิลปะประยุกต์ และสถาปัตยกรรม และพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของบุคลากรและ หน่วยงานผู้ผลิต นอกจากนี้สถาบันบริการสารสนเทศควรจัดหาภาพและสไลด์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งห้องสมุด สามารถจัดทำขึ้นเองโดยขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ในแง่ของเนื้อหาที่อาจารย์ต้องการใช้

1.2 จัดหาทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่อาจารย์แต่ละแขนงวิชาใช้โดยเฉพาะ สาขาศิลปะทั่วไปด้านทัศนศิลป์ เนื่องจากเป็นสาขาที่มีขอบเขตครอบคลุมศิลปะทุกแขนงและมีอาจารย์ ใช้เป็นจำนวนมาก และควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสาขาจิตรกรรม สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ และ สาขาศิลปะประยุกต์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเนื้อหาวิชาที่อาจารย์แต่ละแขนงวิชาใช้ในระดับมาก ซึ่งบรรณารักษ์สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดหาทรัพยากรได้ โดยจัดหาทรัพยากรห้องสมุดใน เนื้อหาวิชาที่มีอาจารย์ใช้ในระดับมาก มาให้บริการในห้องสมุด

1.3 ติดตามความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะ เช่น การจัดแสดงนิทรรศการศิลปะและการ ออกแบบ เพื่อขอรับบริจาคหรือจัดซื้อสูจิบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบ เพื่อมาให้บริการใน สถาบัน เนื่องจากเอกสารดังกล่าวจะมีจำหน่ายหรือบริจาคเฉพาะช่วงที่มีนิทรรศการเท่านั้น และเป็น สารนิเทศอีกรูปแบบหนึ่งที่อาจารย์แขนงวิจิตรศิลป์ใช้ในระดับมาก

2. ด้านการจัดกิจกรรมและบริการ

2.1 ควรจัดให้มีสถานที่ให้บริการสูจิบัตรนิทรรศการศิลปะและการออกแบบโดยเฉพาะ เนื่องจากสูจิบัตรมีขนาดที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นรูปเล่มและเป็นเพียงแผ่นพับ ทำให้สูญหายง่ายหรือ ประปนกับหนังสืออื่น ๆ การจัดให้มีสถานที่บริการเฉพาะสูจิบัตรทำให้ผู้ใช้ค้นคว้าได้โดยสะดวก

2.2 การจัดแสดงหนังสือใหม่เป็นประจำพร้อมทั้งจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ เพื่อให้ อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบติดตามความรู้ใหม่ และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานบริการ สารนิเทศ

2.3 จัดทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบให้เสนอ รายชื่อหนังสือที่ต้องการ เพื่อให้สถาบันบริการสารสนเทศจัดหาหนังสือได้ตามที่อาจารย์ต้องการ

แนวทางการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้และใช้เป็นแนวทางในการจัดหาและผลิตโสตทัศนวัสดุเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปริมาณสารนิเทศที่ห้องสมุดจัดหามา กับปริมาณการใช้จริงของอาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย